

Ks. JAN ZWIĄZEK

KSIEŻA DZIEKANI DIECEZJI CZĘSTOCHOWSKIEJ

W początkowym okresie istnienia diecezji częstochowskiej funkcje dziekańskie spełniali ci sami kapłani, którzy zajmowali stanowiska dziekanów w tych dekanatach w diecezjach wrocławskiej i kieleckiej tuż przed wydaniem bulli *Vixdum Poloniae unitas*. Biskup Teodor Kubina tym samym kapłanom powierzył urzędy dziekańskie w nowej diecezji. W miarę powiększania się liczby dekanatów zwiększała się także ilość dziekanów. Do pomocy dziekanom w wykonywaniu ich obowiązków od początku istnienia diecezji powołani zostali wicedziekani. W dużych dekanatach tak pod względem terytorialnym jak i dużej ilości parafii, przy słabo rozwiniętej sieci komunikacyjnej, praca dziekanów była bardzo utrudniona. Dziekani bowiem byli równocześnie proboszczami i to przeważnie w większych parafiach, gdzie obowiązków duszpasterskich było dużo. Dlatego też biskup Kubina miał zamiar powiększyć liczbę dekanatów w diecezji, przy równoczesnym zmniejszeniu liczby parafii w dekanatach¹. W ciągu całego okresu działalności biskupa Kubiny w diecezji częstochowskiej wraz z 7 nowoutworzonymi dekanatami przybyło siedmiu nowych dziekanów w tychże dekanatach. W ten sposób w diecezji było 22 dziekanów.

Uprawnienia i obowiązki dziekanów w okresie działalności bpa Kubiny wynikały z prawa ogólnokościelnego. Nie było w tym czasie specjalnych aktów prawnych określających stanowisko dziekańskie w diecezji. Jedyny wyjątek stanowiły coroczne zebrania księży dziekanów i konsultorów diecezjalnych odbywane pod przewodnictwem biskupa. Celem tych zebrań były obrady „nad skutecznymi środkami zorganizowania i spotęgowania życia diecezjalnego“. Dziekani zaś na konferencjach dekanalnych mieli referować duchowieństwu dekanalnemu omawiane sprawy i usta-

¹ J. Związek ks., *Rozwój sieci dekanalnej w diecezji częstochowskiej w latach 1925—1970*. „Częst. Wiad. Diec.”. R. 46 : 1972 s. 127—124.

łać konkretne sposoby wprowadzania tych uchwał w życie². W okresie okupacji hitlerowskiej konferencje dziekańskie nie odbywały się. Przyczyną był zakaz władz niemieckich. Nadto 4 dekanaty w Ziemi Wieluńskiej faktycznie nie istniały po zlikwidowaniu tamtejszych parafii, zamknięciu kościołów i wywiezieniu do Dachau kapłanów. Dopiero po zakończeniu wojny wznowiono coroczne konferencje konsultorów diecezjalnych i dziekanów w Częstochowie. Pierwsza po wojnie konferencja odbyła się w dniu 30 stycznia 1946 r. w gmachu Kurii Diecezjalnej w Częstochowie³. W następnych latach takie konferencje odbywały się każdego roku.

Jednym z pierwszych rozporządzeń biskupa Zdzisława Golińskiego w diecezji częstochowskiej były instrukcje skierowane do dziekanów. Spośród nich najważniejsze są następujące:

1. Instrukcja o konferencjach dekanalnych duchowieństwa diecezji częstochowskiej z dnia 10 października 1951 r. W: Zarządzenia i Komunikaty Kurii Diecezjalnej Częstochowskiej na r. 1951 s. 6—7.

2. Instrukcja o uprawnieniach i obowiązkach Księża Dziekanów w diecezji częstochowskiej z dnia 10 października 1951 r. W: Zarządzenia i Komunikaty Kurii Diecezjalnej Częstochowskiej na r. 1951 s. 8—13.

3. Instrukcja o dziekańskiej wizytacji parafii z dnia 8 grudnia 1951 r. W: Zarządzenia i Komunikaty Kurii Diecezjalnej Częstochowskiej na r. 1952 s. 14—21.

Wśród najważniejszych uprawnień i obowiązków dziekanów należy wymienić:

a. zwolywanie co dwa miesiące konferencji dekanalnych i przewodniczenie im;

b. dziekanów mianuje i zwalnia ordynariusz. Dla każdego dekanatu ordynariusz mianuje wicedziekana;

c. dziekan przez swą postawę osobistą oraz duchowość kapłańską, przez gorliwość i umiejętność duszpasterską, przez wzorowe urządzenie plebanii oraz stosunku do wiernych i kapłanów, zwłaszcza kapłanów współpracowników — będzie wzorem dla duchowieństwa dekanatu;

d. czuwa, aby wszyscy duchowni dekanatu prowadzili życie zgodne z przepisami prawa kościelnego ogólnego, Synodu Jasnogórskiego oraz praw i zwyczajów diecezjalnych — by wypełniali nałożone przez te prawa obowiązki swego kapłańskiego stanowiska;

e. czuwa nad wykonaniem rozporządzeń, poleceń i instrukcji władzy diecezjalnej;

f. wprowadza w urząd proboszczów, administratorów i rektorów kościoła;

² Zjazd Księża Konsultorów i Dziekanów. „Wiad. Diec.”. R. III : 1928 s. 18.

³ Sprawozdanie z konferencji XX. Konsultorów i Dziekanów. „Wiad. Diec.”. R. XV : 1946 s. 9.

g. czuwa nad stanem religijnym wiernych i pracami duszpasterskimi w parafiach;

h. raz w roku składa osobiście ordynariuszowi sprawozdania o stanie dekanatu;

i. w wyznaczonym przez biskupa terminie przeprowadza dziekańską wizytację parafii w dekanacie wg podanej instrukcji ⁴.

Równocześnie zwiększyła się częstotliwość zebrań dziekańskich, które teraz odbywały się 2—4 razy w ciągu roku. W wypadku, kiedy dziekan nie mógł wypełniać swoich obowiązków, wówczas wykonywał je wicedziekan. Nadto szczegółowo zadania i przywileje dziekanów określił biskup Goliński w okólnikach diecezjalnych ⁵.

Znaczenie urzędu dziekańskiego w diecezji podkreślił również bp Stefan Bareła. W dekrete z dnia 8 maja 1970 r. określił stanowisko dziekanów:

a. Dziekani należą do najbliższych współpracowników biskupa częstochowskiego.

b. Urząd duszpasterski dziekana ma charakter ponad parafialny i nie musi być łączony z określoną siedzibą parafii.

c. Sobór Watykański II w dekrete „Christus Dominus” poleca na ten urząd wybierać kapłanów wyróżniających się wiedzą i gorliwością apostołską, by tym skuteczniej i owocniej mogli kierować działalnością duszpasterską i administracyjną na powierzonym terenie w granicach zleconych im uprawnień.

d. Dziekani w diecezji częstochowskiej powierzony sobie urząd wykonują w okresie 5 lat.

e. Dotychczasowe nominacje dziekanów tracą swoją ważność z dniem 31 sierpnia 1970 r. ⁶

W dniu 31 sierpnia 1970 r. zostali mianowani dziekani i wicedziekani diecezji częstochowskiej na najbliższe 5 lat ⁷. W dalszym ciągu odbywały się konferencje dziekańskie w Częstochowie — 4 razy w roku. W 1974 r. w diecezji częstochowskiej było 25 dziekanów ⁸.

⁴ Są to wyjątki z powyższych instrukcji. Szczegółowo uprawnienia i obowiązki dziekanów wymieniają instrukcje.

⁵ A. Trepka ks., *Systematyczne zestawienie zarządzeń Kurii Diecezjalnej w Częstochowie (1954—1969)*. „Częst. Wiad. Diec.”. R. 43 : 1969 s. 197—198.

⁶ S. Bareła bp, *Dekret określający działalność i zadania księży dziekanów w świetle posoborowego prawodawstwa kościelnego na terenie diecezji częstochowskiej*. „Częst. Wiad. Diec.”. R. 44 : 1970 s. 104.

⁷ *Nominacje księży dziekanów i wicedziekanów*. „Częst. Wiad. Diec.”. R. 44: 1970 s.

⁸ Po oddaniu do druku niniejszego artykułu bp częstochowski Stefan Bareła w dniu 16 lutego 1975 r. dokonał nowego podziału diecezji na dekanaty.

Wykaz dziekanów w diecezji częstochowskiej według dekanatów
w latach 1925—1975

1. Dekanat będziński

1. Ks. Zimniak Antoni (1925—1929)	4. Ks. Grzywak Stanisław (1939—1945)
2. Ks. Zamojski Wincenty (1929—1930)	5. Ks. Sobczyński Józef (1945—1970)
3. Ks. Gola Franciszek (1930—1939)	6. Ks. Szweblik Leopold (od 1970 r.).

2. Dekanat blachowieński

1. Ks. Kasprzak Bogumił (1939—1945)	3. Ks. Maciąg Władysław (1960—1970)
2. Ks. Brylski Marian (1945—1960)	4. Ks. Pudełko Franciszek (od 1970 r.).

3. Dekanat bolesławiecki

1. Ks. Wojciechowski Wincenty
(1925—1934)	4. Ks. Pruchnicki Józef (1937—1941)
2. Ks. Zaborski Józef (1934—1925)	5. Ks. Kowalski Julian (1945—1954)
3. Ks. Zimorowicz Stanisław
(1935—1937)	6. Ks. Piega Mieczysław (1954—1959)
	7. Ks. Nowaczyński Józef (od 1959 r.).

4. Dekanat brzeźnicki

1. Ks. Jankowski Teofil (1925—1932)	4. Ks. Wiśniewski Tadeusz
(1945—1946)
2. Ks. Kokowski Wacław (1932—1934)	6. Ks. Derbis Władysław (1955—1961)
3. Ks. Chwilowicz Aureliusz
(1934—1941)	7. Ks. Sowuła Edward (od 1961 r.).

5. Dekanat chełmski

1. Ks. Secomski Kazimierz (1946—1964)	4. Ks. Bednarski Konstanty
(1968—1973)
2. Ks. Sapota Stanisław (1964—1966)	5. Ks. Stefański Witold (od 1973 r.).
3. Ks. Seget Piotr (1966—1967)	

6. Dekanat częstochowski I

1. Ks. Wróblewski Bolesław
(1925—1939)	3. Ks. Mondry Wojciech (1946—1969)
2. Ks. Gawlikowski Klemens
(1939—1945)	4. Ks. Ojrzyński Tadeusz (1969—1970)
	5. Ks. Gołąb Władysław (od 1970 r.).

7. Dekanat częstochowski II

1. Ks. Chwistecki Józef (od 1958 r.).

8. Dekanat dąbrowski

1. Ks. Mazurkiewicz Stanisław
(1929—1933)	4. Ks. Ufniarski Stanisław (1950—1955)
2. Ks. Olczakowski Leon (1933—1939)	5. Ks. Domarańczyk Jan (1955—1970)
3. Ks. Pluciński Józef (1939—1950)	6. Ks. Paras Stanisław (1970 r.).

9. Dekanat gidelski

1. Ks. Maciaszek Franciszek
(1925—1938)	4. Ks. Antkiewicz Henryk (1965—1967)
2. Ks. Krajewski Adam (1938—1946)	5. Ks. Kaździółka Stanisław
(1967—1974)
3. Ks. Zbieszczyk Fabian (1946—1965)	6. Ks. Liszka Edward (od 1974 r.).

10. Dekanat gorzkowicki

1. Ks. Szymanowski Bolesław
(1925—1935)	5. Ks. Kobierski Bolesław (1953—1959)
2. Ks. Muszyński Ludwik (1935—1939)	6. Ks. Pudelko Franciszek (1959—1961)
3. Ks. Nowicki Romuald (1939—1946)	7. Ks. Kowalski Stanisław (1961—1966)
4. Ks. Łabęda Jan (1946—1953)	8. Ks. Minor Marian (1967—1972)
	9. Ks. Magott Brunon (od 1972 r.).

11. Dekanat kłobucki

1. Ks. Zawadzki Zygmunt (1924—1944)	4. Ks. Kiwacz Jan (1962—1967)
2. Ks. Osmelak Jan (1944—1946)	5. Ks. Konopka Aleksander (od 1967 r.).
3. Ks. Kłódkowski Wincenty
(1946—1962)	

12. Dekanat krzepicki

1. Ks. Osmelak Jan (1946—1956)	3. Ks. Stasiewicz Edward (od 1966 r.).
2. Ks. Skrzypiec Adam (1956—1966)	

13. Dekanat mstowski

1. Ks. Łabęda Jan (1925—1934)	3. Ks. Maniewski Michał (1940—1958)
2. Ks. Patorski Jan (1934—1940)	4. Ks. Dujak Edward (od 1958 r.).

14. Dekanat praszkowski

1. Ks. Wtorkiewicz Franciszek
(1925—1932)	4. Ks. Krzyżanowski Marian
(1949—1957)
2. Ks. Berent Leopold (1932—1941)	5. Ks. Kawalec Błażej (od 1957 r.).
3. Ks. Rychlewski Stanisław
(1945—1949)	

15. Dekanat radomszczański

1. Ks. Jankowski Marian (1925—1958)	3. Ks. Kasprzak Władysław
(1968—1970)
2. Ks. Magott Brunon (1958—1968)	4. Lubas Kazimierz (od 1970 r.).

16. Dekanat siemkowicki

1. Ks. Wiśniewski Tadeusz (od 1946 r.).

17. Dekanat siewierski (do 1946 r. sączowski)

1. Ks. Senko Stanisław (1925—1930)	4. Ks. Domarańczyk Jan (1945—1955)
2. Ks. Łupiński Stanisław (1930—1933)	5. Ks. Nowak Julian (1955—1956)
3. Ks. Pieńkowski Bolesław
(1933—1944)	6. Ks. Magott Brunon (1956—1957)
	7. Ks. Sośnierz Ludwik (od 1957 r.).

18. Dekanat sosnowiecki I

1. Ks. Drózdź Czesław (od 1946 r.).

19. Dekanat sosnowiecki II

1. Ks. Banaszekiewicz Edward
(1958—1961)	2. Ks. Pudelko Franciszek (1961—1969)
	3. Ks. Okamfer Stanisław (1970—1973)
	4. Ks. Marchewka Piotr (od 1973 r.).

20. Dekanat wieluński I

1. Ks. Przygodzki Wincenty
(1925—1940)	3. Ks. Pruchnicki Józef (1945—1963)
2. Ks. Wtorkiewicz Franciszek
(1940—1941)	4. Ks. Banaszekiewicz Edward
(od 1964 r.).

21. Dekanat wieluński II

1. Ks. Gawron Władysław (1946—1970)	2. Ks. Maciąg Władysław (od 1970 r.).

22. Dekanat wieruszowski

1. Ks. Zieliński Hipolit (1925—1940)	5. Ks. Magott Brunon (1957—1958)
2. Ks. Waclawik Stanisław (1940—1941)	6. Ks. Lubas Kazimierz (1958—1970)
3. Ks. Frackiewicz Władysław
(1945—1946)	7. Ks. Liszka Edward (1970—1974)
4. Ks. Sośnierz Ludwik (1946—1957)	8. Ks. Skrzypiec Adam (od 1974 r.).

23. Dekanat wojkowicki

1. Ks. Kańtoch Antoni (1970—1975)

24. Dekanat zawierciański

1. Ks. Zientara Franciszek
(1925—1938)	3. Ks. Kałuża Jan (1945—1952)
2. Ks. Frackiewicz Władysław
(1938—1945)	4. Ks. Bogucki Wacław (od 1952 r.).

25. Dekanat żarecki

1. Ks. Cugowski Aleksander
(1925—1934)	3. Ks. Michałowski Józef (1940—1945)
2. Ks. Kańtoch Augustyn (1934—1939)	4. Ks. Banasiński Stefan (1945—1950)
	5. Ks. Byłka Walerian (od 1950 r.).